

De (on)mogelijkheden op het gebied van zorg en ICT

••• Martin Hoogland

Op 26 november 2009 vond de 'Visieconferentie Zorg & ICT' plaats, een initiatief van de gemeente Amsterdam, het Regionaal Arrangement en de vereniging SIGRA. De aanleiding voor het initiatief was het gegeven dat de zorgsector aan de vooravond staat van een grote uitstroom van personeel en een tengevolge van de vergrijzing sterk toenemende zorgvraag. Tijdens de conferentie is gesproken over ervaringen en (on)mogelijkheden rond zorg en ICT, met het accent op de langdurige zorg. Ook is een aanzet gegeven voor een effectieve samenwerking tussen de betrokken partijen. Genodigden waren onder meer vertegenwoordigers vanuit de zorg, onderwijs, ICT-branche, woningcorporaties en andere stakeholders op het gebied van zorg en ICT.

iZovator

De eerste spreker van de middag was Yolanda Gagliardi, directeur van iZovator, een regionaal platform voor zorgeconomie in de regio Gooi en Vechtstreek. iZovator bevordert de innovatie in de zorg, om de economische bedrijvigheid in de sector te stimuleren en daarnaast een betere zorg te realiseren, aansluitend op de wensen en behoeften van burgers. Met de ontgroening en vergrijzing van de bevolking wordt de druk op de zorg steeds groter. De zorgvrager wil steeds meer en langer regie houden over het eigen leven en zo lang mogelijk thuis blijven wonen. Het aanbieden van zorg op afstand lijkt een noodzaak te worden. Uit ervaringen van iZovator is gebleken dat het essentieel is dat betrokken partijen – zoals bij deze conferentie aanwezig – op dit gebied meer met elkaar gaan samenwerken. Het resultaat van de effectieve samenwerking binnen de stichting iZovator is een succesvolle, regio-brede aanpak van het probleem, waarbij de partijen een gezamenlijke visie uitdragen.

om langer zelfstandig thuis te blijven wonen. Ook zijn er voordelen voor verplegend personeel. Zij geven aan dat zij met behulp van bijvoorbeeld videotechniek beter in staat zijn om in te schatten hoe het met de cliënt gaat. Ook vinden zij door die nieuwe ontwikkelingen hun werk gevarieerder en aantrekkelijker.

Cisco Systems

De derde spreker van de middag was een vertegenwoordiger uit de ICT-branche, Marnix Kort van Cisco Systems. Kort richtte zich in zijn presentatie op de mogelijkheden op het gebied van ICT. Deze zijn vooral ontstaan door het aansluiten van verschillende systemen op het internet. Ter illustratie van die mogelijkheden werd het E-Health programma van Cisco besproken. In dit programma kan via beeldschermcommunicatie contact worden gemaakt met artsen en verpleegkundigen, ongeacht waar zij zich bevinden. De arts kan zo op afstand een patiënt onderzoeken en diagnosticeren.

Kort gaf aan dat de grootste knelpunten bij het doorvoeren van ICT in de zorg schaalgrootte en standaardisatie zijn. Zorginstellingen zijn op het gebied van ICT meestal op zoek naar kleinschalig maatwerk, terwijl het voor ICT-bedrijven een stuk interessanter is om technologie en infrastructuur op grote schaal aan te leggen. Ook standaardisatie van de systemen is van belang: 'de stekkers moeten wel op elkaar passen' en daar ontbreekt het vaak nog aan.

→

'Aanbieden zorg op afstand lijkt noodzaak te worden'

ActiZ

De tweede spreker van de middag was Peter Stevens, projectleider Zorg op Afstand bij ActiZ. Tijdens zijn presentatie zette hij zijn praktijkervaringen met zorg op afstand uiteen. Hij stelde dat zorg op afstand ingezet moet worden om de kwaliteit van zorgverlening aan ouderen en chronisch zieken te verbeteren. Daarnaast kan zorg op afstand in de toekomst taken van de zorgverlener overnemen en kunnen nieuwe technieken gebruikers de mogelijkheid bieden om zelf bepaalde taken en handelingen uit te voeren. Een voorbeeld daarvan is het zelf meten van bloedwaarden. Het project 'Zorg op afstand' van ActiZ heeft al positieve resultaten opgeleverd. Zo is het gevoel van veiligheid en zelfredzaamheid bij cliënten toegenomen met respectievelijk 71% en 34%. Daarnaast is 61% van de cliënten met de inzet van ICT-technologie in staat

Visiedocument

De laatste spreker voor de pauze was Peter Roelofsma, programmaleider interactieve methodologie bij CAMErA, een onderzoeksinstituut van de Vrije Universiteit van Amsterdam. Roelofsma besprak het visiedocument dat geschreven is ter inhoudelijke ondersteuning van de conferentie. Hij benadrukte dat het visiedocument vooral gezien moet worden als een praatstuk, waarover gediscussieerd moet worden. In het document zijn zeven vuistregels (zie kader) opgenomen voor het succesvol implementeren van ICT in de zorg.

Zeven vuistregels voor succesvol implementeren van ICT in de zorg

1. Het beginpunt bij de invoering van ICT in de zorg is het werken met een vraag- en behoeftebesturing.
2. Er moet meer gebruik gemaakt worden van de schaal-grootte en kennis die door een regionale aanpak wordt geboden.
3. Er moet veel sterker gestuurd worden op het aansluiten van het zorgonderwijs op de behoeften in de zorg.
4. Er moet een samenwerkingsvorm ingericht worden waarin op effectieve wijze kennis en ervaring kan worden gedeeld.
5. Als het gaat om onderwijs, moet de focus vooral liggen op het beroepsonderwijs.
6. Er moet met aandacht gekeken worden naar het systeem; waar zitten de remmende factoren en hoe kunnen die effectief worden weggenomen.
7. ICT is niet primair een middel om arbeid te besparen, maar meer om arbeid te verschuiven.

Paneldiscussie

Na de pauze vond een paneldiscussie plaats, met Toosje Roel (Programmamanager Zorg op Afstand van Cordaan); Anja Hommel (Programmamanager Dienst Zorg en Samenleven Gemeente Amsterdam) Huib de Vet (Directeur platform Arbeidsmarkt en Onderwijs Gemeente Amsterdam); Walter Hoogland (emeritus hoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam en één van de initiatiefnemers van de conferentie).

Samenwerking

De discussie werd geopend met het onderwerp samenwerking. Hoogland gaf aan dat dit één van de belangrijkste aspecten van het proces is, maar gelijktijdig ook een van de moeilijkste en meest ingewikkelde. Met het synergie-effect dat samenwerking kan veroorzaken is enorme winst te behalen, maar allereerst zal er een gemeenschappelijk doel geformuleerd moeten worden. Vanuit de gemeente werd aangegeven dat zij zich ook richten op een samenwerkingsverband rond wonen en zorg in de wijk.

Niet alleen voor ouderen

Eén van de aanwezigen vroeg waarom schijnbaar alle projecten op ouderen zijn gericht. Toosje Roel van Cordaan antwoordde dat het pilotproject van Cordaan zich ook richt op andere doelgroepen. Zij testen zorg op afstand bij mensen met een verstandelijke beperking, mensen met psychiatrische problematiek, Nederlands sprekende Surinaamse ouderen en niet-Nederlands sprekende Turkse en Marokkaanse ouderen.

Zorg, ICT en onderwijs

Tijdens de discussie kwam verder naar voren dat het essentieel is dat door onderwijs en zorginstellingen een visie ontwikkeld wordt over toepassingen van ICT in de zorg en de consequenties daarvan voor het onderwijs. Daarnaast werd opgemerkt dat Living Labs (experimenten met ICT-toepassingen in de dagelijkse zorgpraktijk) hierin een belangrijke rol kunnen spelen. In Living Labs kunnen zorgprofessionals, studenten en cliënten in een optimale testomgeving samen zoeken naar een juiste koppeling van zorg, ICT en onderwijs.

'Regionale krachten bundelen voor een goede toepassing van ICT-technologie in de zorg'

Conclusie

Walter Hoogland stelde tenslotte dat er zowel sprake is van een maatschappelijk vraagstuk als van een arbeidsmarktprobleem: de grootschalige toename van de zorgvraag bij een krimpende beroepsbevolking. Een mogelijke oplossing voor het arbeidsmarkt-vraagstuk in de zorg is het toepassen van ICT-technologie. Daarvoor moet samenwerking tot stand komen, met centrale regie. Regionale krachten moeten gebundeld worden. Er blijkt voldoende draagvlak aanwezig, dus nu is het tijd om op korte termijn met de stakeholders bijeen te komen en vervolgstappen te maken. Een en ander moet uitmonden in het oprichten van een Regionaal Platform Zorg en ICT, waarop de zorgsector, cliënten en patiënten, gemeenten en woningcorporaties en ICT-bedrijven samenwerken.